



Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

EXAMEN PUBLICUM ANNIVERSARIUM

I N

S C H O L A C A T H E D R A L I
H A U N I E N S I

XVI CALENDARUM OCTOBRIS A. MDCCXVI

H A B E N D U M

I N D I C I T

NICOLAUS LANG NISSEN,

Doctor Philosophiæ et Magister Artium, Professor atqve Rector Scholæ.

Insunt Acta Solemnia Scholastica inauguratarum novarum Scholæ ædium
die xxiii Apr. A. 1816.

H A U N I A E 1 8 1 6 .

Typis Directoris JOH. FRID. SCHULTZII,
Aulæ et Universitatis Typographi.

Statens pædagogiske Studiesamling
København V.

Dansk Skolemuseum
Gl. Kongevej 15
København V.

Acta Solemnia Scholastica,

qvibus

festa novarum Scholæ Cathedralis Hauniensis ædium
inaugratio,

die XXIII Aprilis Anno MDCCCXVI,

præsente Rege Augustissimo,

F r e d e r i c o S e x t o ,

celebrabatur.

I.

P r o g r a m m a ,

q v o

ad Solemnia novarum Scholæ ædium inaugurarum

i n v i t a b a t

R e c t o r S c h o l æ

Nicolaus Lang Nissen,

Doctor Philosophiæ et Magister Artium atqve Professor.

Qvam vere dictum sit
a prisco illo vate,
mortalia facta esse peritura,
monens loquitur qvotidiana experientia,
clamat instabilis rerum vicissitudo,
nos, eheu! docuit anni fatalis,
qvem meminisse adhuc horret animus,
tristissimum exemplum,
qvum,
qvæ ædificia, tot tantaqve,
in seculorum perpetuitatem exstructa,

nec imber edax, nec impotens aquilo,
 nec annorum longa series
 dirutura videretur,
 ea crudeles sceleratique trium dierum ignes
 haurirent,
 in iisque
 optimam priorem scholæ nostræ domum
 crepitantes flammæ exederent.

At nos eosdem,
 licet infractos animo,
 haud tamen immemores,
 quod idem cecinit vates,
non, si male nunc, et olim sic fore,
 divinoque numini confidentes,
 non diu REGIS AUGUSTISSIMI vere paternus
 in litteras artesque adjuvandas animus,
 non diu provida Collegii Regii,
 res scholasticas moderantis, cura
 spe destitutos esse sivit.

Nec spes fefellit,
 statim restitutum iri hanc Musarum sedem,
 prospectantes.

Domus scholæ nostræ,
 flammis hostilibus absunta,
 ex cinere suo resurrexit,
 annuente REGE AUGUSTISSIMO,
 rem describente Collegio scholastico,

perficiente peritissimo Architecto,
amplior, venustior, splendidior
votis nostris reddita.

Utinam

potiore stet alite renatæ fortuna
vigeatqve in æternum honos!

Qvod bene vertat!

Aperienda vero est
solemniqve consecranda religione
nova Scholæ Cathedralis Hauniensis domus,
ad qvam rite auspicatoqve dedicandam,
inter modulatos tibiarum sonos
cantantiumqve voces,
autore COLLEGIO REGIO,
rei academicæ et scholasticæ moderatore,
scholæ rebus faustissima qvæqve precaturus,
ego

NICOLAUS LANG NISSEN,
Doctor Philosophiæ et Magister Artium,
Rector scholæ metropolitanæ atqve Professor,
oratione inaugurali
humanitatem in scholis non desiderandam esse,
paucis ostendere conabor.

Qvæ
 novarum scholæ ædium inaugurarum
 solemnia,
 die XXIII Aprilis, hora XI ante meridiem,
 adveniente REGE AUGUSTISSIMO,
 in ipsis ædibus habenda,
 hisce litteris indicentes,
 ut ea omnes,
 qvi rebus nostris studeant,
 humaniorum artium fautores atqve amatores,
 benevolas verba facturo aures præbendo,
 inqve precum partem
 pro salute atqve prosperitate scholæ
 veniendo,
 freqventes celebrare velint,
 ea, qva par est, observantia
 rogamus atqve invitamus.

Scribebam
 Havniæ XVI Calendarum Maji,
 Anni MDCCCXVI.
 NICOLAUS LANG NISSEN.

II.

De Humanitate in Scholis non
desideranda.

Oratio inauguralis,

q v a ,

præsente *Rege Augustissimo,*

die xxiii Aprilis MDCCXVI,

novas Scholæ Cathedralis Havniensis ædes

inaugurabat,

inauguratasque Scholæ gratulabatur

Nicolaus Lang Nissen,

Doctor Philosophiæ et Magister Artium,

Reector Scholæ atque Professor.

Om den Menneskeværdighedsfølelse, som ei
bør savnes i Skolerne.

Indvielsestale,

holden den 23 April 1816,

da Kjøbenhavns Cathedralskoles nye Skolebygning,

i Hans Majestæt Kongens allerhøjeste Nærværelse,

hertiligen indviedes

af

Niels Lang Nissen,

Dr. Philos. og Mag. Art.,

Skolens Rector og Professor.

Qvod bonum, felix faustumque sit! Qvod Tu, summe rerum humana-
rum moderator, ad quem omnium primum, uti semper, ita hodie in-
primis, mentem animumque convertere decet, bonum huic Urbi esse
faxis, felix Patriæ, faustum Juventuti! Te non prohibente, flammæ ignes-
que hostiles optimam priorem scholæ nostræ domum hausere, soloqve ita
æqvavere, ut exules profugiqve, per hos octo annos et qvod excurrit,
sub alienis tectis iisqve parum commodis delitescere cogeremur. At Tu
idem benignus lucem nobis ex tenebris reddidisti. Te jubente, pul-
chriores atqve ampliores muri ædesqve nostræ resurrexere; Te autore do-
mus Lycei nostri, hostium barbarorum incendiis excisa, stat iterum ex-
structa. Tu itaqve supplicationi huic, celebrandis beneficiis tuis, gra-
tissimæ mentis interpreti, volens adsis, gratesqve agentibus propitiæ
aures advertas! Qvas vero auctiores melioresqve ædes rebus nostris ad-
nuisti, has potiore alite ductas posterisqve per secula felicissimas fru-
ges reddituras indulgeas! Tu, deus O. M., da ludo huic in perpetuum
ludimagistros et præceptores, non solum doctrina, dexteritate atqve sol-
lertia ornatos, sed industria etiam assiduoqve muneris obeundi studio
incensos, tuique imprimis timore ac pietate, humanitatis juventutisqve
amore ita imbutos, ut, in juventute scholastica recte ac religiose insti-
tuenda, in eademqve æqvo ac benevolo animo, sine ira et studio, qvid,
qvod? humaniter ac liberaliter tractanda, omnia se in tuum honorem
agere

Det være til Held, Lykke og Belsignelse! O Gud! Du, som almægtig syrer de menneskelige Ting, og til hvem vi derfor, som stedse, saaledes besynderligen i Dag bør allerførst henvende Sind og Hu, lad det være til Held for denne Stad, til Lykke for Fædrenelandet, til Belsignelse for Ungdommen! Du tillod det, at fjendtlig Ildsluer maatte fortære vor forrige gode Skole, og saaledes lægge den øde, at vi, som huusvilde og landflygtige, i otte Aar og derover have maattet føge ringe Skul under fremmed Tag. Men Du har igjen, af din Naade, skjønket os Lys istedet for Mørke. Du bød, og skjønnere og rummeligere reiste sig vort Huses Mure; du vilde, og vor Skolebygning, hærjet ved en barbarisk Fjendes Ild, staer etter opført. Naadig være Du derfor tilstede ved denne Takkefest, vort taknemmelige Hjer-tes Folk, og boie mildeligen dit Øre til vor Tale, medens vi prise dine Welgjer-ninger og offre dig vor Tak! Lad det Huus, du har forundt os større og bedre, være opreist under lykkeligste Barsel, og gjennem Aarhundreder bringe Efterslægten hel-digste Frugt! Giv, almægtige Gud og Fader! denne Skole stedse Styrere og Lære-re, ei alene prydede med Lærdom, Duelighed og Forstand, men ogsaa saaledes op-flammede af Tver og utrættelig Ridkjærhed i at varetage deres Embode, og især saaledes opfyldte af din Frygt og Fromhed og af Kierlighed til Menneskeheden og Ungdommen, at de, i Skoleungdommens rette og samvittighedsfulde Underviisning, og i dens retsindige og velvillige Behandling, uden Wrede og Partifshed, med Kier-lighed og Godmodighed, aldrig forglemme, at det bør dem at gjøre Alt til

agere debere nunquam non recordentur! Tu probitate orna animum juventutis, ut domus hæc, *singendo disciplina sollerti ingenio instituta, humanitatiqve adeo dicata, vera sit in æternum humanitatis sedes, et qvid mens rite, qvid indoles possit, nutrita faustis sub penetralibus, insigne exemplum!*

Hæcce vero deum pia mente adprecando, autore *Collegio Regio, rerum scholasticarum moderatore, ego, Scholæ Rector, novam hancce Scholæ nostræ domum rite atqve solemniter inauguro, auspicatoqve Juventutis, Urbis, Patriæ commodis dedico atqve consecro, omnes vero præsentes cum Rege Augustissimo, qvotqvot litteris, juventuti, rebusqve nostris bene cupientes hisce solemnibus interesse dignamini, ut in pre cum partem veniatis, lætos prosperosqve successus rebus Scholæ nostræ a divino numine implorando, etiam atqve etiam oro, rogo, spero. Qvod bene vertat! Qvod Deus o. m. faxit, ut bonum, faustum, felix, fortunatumqve sit.*

Rex Augustissime!

Auditores omnium ordinum optimi!

Inauguratæ vero dedicatasqve jam habemus novas Scholæ nostræ ædes, inauguratæqve eas præsentibus tot viris amplissimis atqve humanissimis, ingenii eruditioñisqve laude florentissimis, et qvidem ipso *Rege Augustissimo, Clementissimo atqve Humanissimo, præsente, dexterisqve adeo Scholæ renascentis auspicia ominibus proseqiente, tanto nobis vehementius gratulamur, qvanto magis ipsum Regem Augustissimum cum auditoribus omnibus ex intimis animi sensibus optima qvæqve rebus Scholæ nostræ adprecatos intelligimus persvasumqve habemus. Nos vero læti lætum accipimus*

omen;

din Ære! Smyk Ungdommens Sind med Streenhed, paa det at denne Boelig, der indrettedes for ved grundig Underviisning at uddanne Unlægget *), og saaledes helligedes Menneskeværdigheden, maa være til evige Tider Menneskeværdighedens sande Hjem, og et talende Beviis paa, hvad Landen, hvad Talentet kan blive til, naar det under heldigt Tag retteligen finder Næring!

Det er med rørt Hjerte jeg frembærer til Gud denne Bon, i det jeg nu, som denne Skoles Rector, efter det Kongelige Skolecollegiums Billie, efter vedtagen Skif, høitideligen indvier denne vor Skoles nye Boelig, og, under lykkelig Forbetydning, helliger og indvier den til Ungdommens, Stadens, Fædrenelandets Gavn; og alle her Tilstedeværende, Landets Fader og saamange, som, af Velwillie for Videnskaberne, Ungdommen og os, værdige at bivaane denne Fest, beder jeg hjerteligen og tillidsfuldt, at de ville forene sig med os i denne Bon, nedbedende over vor Skole fra Gud, den Almægtige, Held og Lykke: Lad det, o Gud, du Algode, du Almægtige! falde ud til det Bedste! Lad det være til Gavn, til Held, til Lykke, til Belsignelse **)!

Allernaadigste Konge!

Edle Tilhørere!

Saa er da vor Skoles nye Bygning indviet og helliget til sin Bestemmelse; og, da den har været saa lykkelig at indvies i Nærværelse af saamange anseelige og ødle Mænd, berømmelige ved Vid og Lærdom, ja endogsaa i Nærværelse af Hans Majestæt selv, vor naadigste og ødleste Konge, som derved vilde stjænke vor gjenfødte Skoles Begyndelse det heldigste Barsel. saa ønske vi os dermed saameget mere til Lykke, jo mere vi erkjende det med fuldeste Overbeviisning, at vor allernaadigste Konge selv og alle Tilstedeværende af deres Hjerters inderste Høleiser have tilønstet vor Skole al mulig Lykke. Og dersor modtage vi med Glæde det glade Barsel;

og

*) Over den nye Skolebygning er sat den Indskrift:
disciplina sollerti singitur ingenium.

**) Her blev Mellem sangen affjungen,

omen; Tibique, *Rex Augustissime!* qui, et restitui mox humanissimam hancce Musarum sedem jubendo, et praesentia *Tua* hodiernum Scholæ inaugurandæ festum illustrare dignando, vere paternum in litteras animum humanitatisque amorem omnibus probasti, gratias subjectissimas atque humillimas agimus; Vobisque Triumviris præstantissimis, qui, *Rege Augustissimo* jubente atque annuente, in exstruendis denuo Scholæ ædibus consilia junxitis, et quidem ita junxitis, ut humanitati omnia dedisse dicamini, Tibique, peritissimo Architecto, Viro amplissimo, qui humanissime descriptam Scholæ ædificandæ rationem humanissime perfecisti, gratias, quas possumus, maximas habemus agimusque. O lætum diem, candidissimoque notandum calculo, quo felicissimis sub auspiciis lucidam hanc novi Lycei sedem inire licuit, splendidissimum sane honoris, rei scholasticæ, præceptorum provinciae juventæque commodis nostro tempore habiti, testimonium! O præclarum humanitatis seculi, regni, triumviratus, res scholasticas moderatis, monumentum! Qvod vero sit *aere perennius et postera usque laude crescens*, quam loquitur humanitatis vim, quam intuentis cuiusvis animo subjicit, eam in pectora docentium, qui juventuti fingendæ hic operam daturi sunt, eam in pectora dissentientium, quorum ingenia hic ad sapientiæ, virtutis atque probitatis amorem sunt formanda, penitus æternum infundat!

Mihi vero, cum ad celebrandum festissimum hunc diem verba fac-turus sim, oporteat, quamvis ut infans in tanto talis coronæ splendore, nihil visum est dignius, de quo dicam, nihil quod cum meis ipsis sensibus magis conspiret, tum vidisse hunc diem gaudentis, tum grato sensu plenissimi ob datam nobis quotidiano operi perficiendo talem officinam, quam in hac cogitationum serie ita persistere, ut, quanti scholarum intersit, humanitatem colere atque fovere, animo volentes, Te, *Rex*

Au.

og Dem, allernaadigste Konge! som, baade ved at befale denne Musernes ædle Boelig uopholdelsen opreist paa ny, og ved naadigst at forherlige i Dag Skolens Indvielsesfest med Deres allerhoiestede Nærvoerelse, har lagt for Dagen Deres sande faderlige Sindelag mod Videnskaberne og Kjærlighed for Oplysning, frembare vi vor allerunderdanigste og ydmygste Tak. Og Dem, agtværdige Mænd, Skoledirectio- nens Medlemmer! som, efter Hans Majestæts Befaling og med Ullerhøiiftsammes Bi- fald, have med hverandre raadslaet om Skolens Opbyggelse paa ny, og raadslaet saaledes, at de kunne siges at have opfyldt enhver Menneskeværdighedens Fordring, ligesom og Dem, velbaarne Hr. Overbygningsdirecteur! som i den ædleste Stil har udført den i den ædleste Vand udkastede Plan for Skolens Bygning, frembare vi vor hjertelige og bedste Tak. O glade og usorglemmelige Dag, da vi, under saa lykkelige Forbetydnninger, kunne indtræde i denne vort nye Lyceums lyse Boelig, sandeligen det herligste Beviis paa den Agtelse, som i vore Dage ydes Skolevæsenet, Lærerstanden og Ungdommens Bel! O herlige Minde om Tidsalderens, Re- geringens, Skolecollegiets Menneskeværdighedsfølelse! O at det maa være varigere end Ert's, og, altid stigende i Berømmelse hos Efterslægten, til evig Tid indgyde den Menneskeværdighedsfølelse, som det udtales, som det fremstiller for enhver Be- fragters Sjel, dybt i Lærernes Sind, som her skulle bestræbe sig for Ungdommens Uddannelse, dybt i Lærlingernes Sind, hvis Gemytter her skulle dannes til Kjærlig- hed for Wiisdom, Øyd og Fromhed!

Men i det jeg her skal føre Ordet til denne festlige Dags Høitideligholdelse, sjældt ligesom forstummende over saadan Forsamlings saa store Glands, synes mig Intet mere værdigt at tale om, Intet mere svarende til mine egne fornemmelser deels af Glæde over at opleve denne Dag, deils af den inderligste Taknemmelighed over, at et saadant Werksted er givet os til vor daglige Gjernings Besorgelse, end saaledes at holde fast ved denne Tankeforbindelse, at jeg, overveiende, hvor vigtigt det er for Skolerne, at dyrke og elße Menneskeværdighedsfølelsen, udbeder mig for nogle

Dies

Augustissime! vosqve, auditores honoratissimi! exigui temporis veniam orem, dum veræ humanitatis in scholis non desiderandæ imaginem ultimis lineis describere studeam.

Cum vero jam in eo sim, ut de humanitate scholastica pauca dispu-tem, intelligo, me de ea re dicturum, in qva dijudicanda, etsi inter vos, auditores humanissimi! omnino mecum convenire nullus dubito, homines tamen ita in diversas partes discedere videntur, ut alii, puerilis ætatis juventutisqve in primis amantes, at simul nescio an nimis licentiax juvenili indulgentes, qvomodo a scholis unqvam abfuerit, non sine in-dignitate mirentur, alii, morosiores juveniliqve ardori vel potius im-pontenti, ut ajunt, ferociæ infestiores, eandem rem sobriæ disciplinæ maxi-me dissociabilem, ut philanthropicam stultitiam, e scholis in exilium agen-dam clamitent. Hæc enim est iniquissima rerum humanarum conditio, ut, male rem interpretando, sæpissime in diversa vitia labantur homines, auream mediocritatem raro seqvantur. Aliqvmne vero magistrum, vitæ scholasticæ non prorsus rudem atqve imperitum, sic de humanitate scho-larum existimaturum, ut putet, ita sibi ab inhumanitate abstinentum, ut discipulorum lasciviæ omnia indulgeat, - ita prioris temporis barbariem, qvum verberibus plagisqve quotidiani litterarum incunabula resonarent, cavendam, ut diligentiam atqve pigritiam juxta habeat, - ita honestati atqve pudori discipulorum inserviendum, ut illi potius ipsi timendi sint, qvam ipse illis? qvid multa? ita anxie captandum amorem disciplina sua utentium, ut omnia post eum habeat, caritatemqve tandem autoritatis impendio redimat? Næ vero sic utinam pristina redirent tempora, qvum tenebræ frigusqve ædium sub terram demersarum, exclusis solis radiis atqve temperie cæli, mentem juvenilem, ne increseret, domarent! Næ vero sic utinam vetus scholis redderetur tristitia, qvum ludimastro muneri

Gieblif Deres Majestæts og mine ærede Tilhøreres Overbærelse, medens jeg i et fort Omrids søger at fremstille Billedet af den sande Menneskeværdighedsfølelse, som ei bør savnes i Skolerne.

Men, da jeg saaledes staer i Begreb med at sige et Par Ord om denne Skolernes Menneskeværdighedsfølelse, seer jeg, at jeg kommer til at tale om en Materie af den Beskaffenhed, at, endstjøndt jeg ingenlunde twivler om, at de, mine ødle Tilhørere! ville dele Overbeviisning med mig, Menneskene dog synes i dens Bedommelse at gaae til saa forskellige Sider, at Nogle, den barnlige Alders og Ungdommens færdeles Venner, men tillige maastee alfor overbærende med ungdommelig Letfind, ei uden Harme undres derover, hvorledes den nogensinde har funnet savnes i Skolerne, - Andre, vanskeligere og mere fiendste paa den ungdommelige Munterhed, eller snarere, som de sige, tøilesløse Kaadhed, udraabe den for en philanthropisk Drøm, der, som den med fornuftig Skoletugt meest usorenelige Ting, bør forvises fra Skolerne i Landsflygtighed. Thi dette er de menneskelige Unliggenders uheldige Skjebne, at Menneskene, formedelst Missforstaelse, saa ofte falde i de modsatte Feil, og saa sjeldent følge den gyldne Middelwei. Men mon vel nogen Lærer, der ei er aldeles uhyndig om og ubekjendt med Skolelivet, skulde kunne dømme saaledes om den Menneskeværdighedsfølelse, som bør have hjemme i Skolerne, at han skulde mene, saaledes at burde afholde sig fra Umildhed, at han i alle Dele skulde see igjennem Tingre med Lærlingens Bildskab, - at han saaledes skulde ske Fortidens Barbarie, da Videnskaberne Føsterstuer dagligten gjenløde af Hug og Slag, at han ei skulde gjøre Forskjel paa Flid og Dovenstab, - at han saaledes skulde gjøre sig til Slave af sine Disciples Erfølelse og Frygt for Beskjæmmelse, at han snarere skulde være bange for dem, end de for ham? Kort sagt, at han med saadan Engstelighed skulde attræe sine Læringers Kjerlighed, at han skulde opoffre Alt derfor, og til sidst tilkøbe sig deres Kjerlighed paa sin Agtelses Bekostning? Nei, da maatte vi sandeligen ønske de forrige Tider tilbage, da de under Jordens nedsaenkede Skolebygningers Mørke og Kulde, udelukkende Solens Straaler og Lustens Mildhed, ved at tæmme den ungdommelige Aand, afholdt den fra at forsige sig! Nei, da maatte vi ønske Skolerne deres forrige mørke Udseende tilbagegivne, da, ved en

muneri præficiendo serulæ, prima muneric insignia, traderentur, inter quæ quotidianeæ institutionis initia ipsasque preces matutinas virgæ præceptorum tabulis divisæ imponerentur, verberumque adeo sonitus — o meminisse horret refugitque animus — per scholarum habitationes ab initio ad extremum voci docentium responderent!

Ecquis autem humanitatem ita interpretabitur, ut a solis docentibus eam postulet, nullam a dissentibus requirat? Ecquis de humanitate garrire sustinebit, omnis humanitatis sensus ita expers, ut magistris injuriosissima quæque imperari, discipulis ferocissima quæque licere velit? Enimvero sic jure diceretur, quod est in proverbio antiquo, quem Jupiter oderit, hunc eum præceptorem facere: sic enim sane timendum esset, ne, qui puer olim a plagoso vapulaverit Orbilio, idem præceptor ab impotentibus discipulis iterum vapulet. Imo non ignoscendo inertiae, non indulgendo vitiis, non tolerando lasciviam, non fereando pravos dissentium mores, docentis humanitas appetet; nisi, quæ humanitati sunt infestissima, ea humanitatis esse dicas. At innocentiam puerilis ætatis ita deamare, ut petulantiam ejusdem compescere non pigeat; humanæ naturæ dignitatem jamjam in juvne ita intueri, ut degeneres ejus mores castigare non timeas; probitatem discipulorum ita diligere, studium, diligentiam, docilitatem eorundem ita fovere, colortari, adjuvare, ut improbitatem coercere, incuriam, negligentiam, pigritiam reprimere, profligare, notare non detrectes; quid multa! Probos juventutis mores, quibus possis, amare, feriores lenissime mitigare, ab impotentibus non atteri, ea demum vera est humanitas scholastica. Ut vero sic discipulos, curæ suæ demandatos, regat magister, se ipsum regat, oportet. Ut se ipse regat, a Deo O. M. omnium factorum principium, ad Deum omnium agendorum eventum referens,

Nectors Indsættelse i sit Embede, Ferlen overgaves ham som Embedets fornemste Vær-dighedstegn, og ved den daglige Underviisnings Begyndelse, ja under selve Morgen-bønnen, Niis ombares og lagdes paa Lærernes Borde, og derfor ogsaa Prygl og Slag — o min Sjel farer tilbage af Gysen ved at erindre det! — gjenløde fra den ene Ende til den Anden af Skolestuerne og svarede Lærernes Stemme.

Men, hvo skulde vel forklare denne Menneskeværdighedsfølelse saaledes, at han vilde fordré den alene af Lærerne, og slet ikke af Lærlingerne? Hvo skulde tiltage sig at sladre om Følelse af Menneskeværdighed, naar han i saa høi Grad var fremmed for denne Følelse, at han kunde ville, at det uretfærdigste Aag skulde lægges paa Læreren, og den vildeste Kaadhed tillades Lærlingen? Sa, da skulde det kunne siges med Grund, hvad det gamle Ordsprog siger, at, hvem Himlen hader, ham gjør den til Skolemester; thi det vilde da sandeligen være at befrygte, at den, der før som Dreng havde faaet Hug af en pryggleysten Orbilius, efter som Lærer skulde faae Hug af tøilesløse Disciple. Nei, ikke er det i at bære over med Ladhed, ikke i at see igjennem Fingre med Feil, ikke i at taale Kaadhed, ikke i at tie stille til Lærlingernes Usædelighed, at Lærerens Menneskeværdighedsfølelse viser sig; da maatte jo det, som er Menneskeværdighedsfølelsen meest imod, siges at være Menneskeværdighedsfølelsens rette Særfjende. Men saaledes at have Børnealderens Uskyldighed kjær, at man ei unddragter sig for Byrden af at holde dens Overgivenhed i Tømme; saaledes allerede i Unglingen at erkjende den menneskelige Maturs Værdighed, at man ei frygter for at straffe dens Vanartighed; saaledes at elße Lærlingens Fromhed, saaledes at nære, opmunstre, understøtte hans Lyft, Flid og Lær-villighed, at man ei undslaaer sig for at kue Ondskab, at tvinge, forsøge, revse Eigelighed, Skjødesløshed, Dovenskab, - kort sagt: paa alle muelige Maader at vise Kjærlighed for Ungdommens gode Sæder, med Skaansel at formilde dens usæmmede Sæder, ei at ladé sig gaae paa af dens Uregjerlighed, det alene er den sande Menneskeværdighedsfølelse, som bør finde Sted i Skolerne. Men, for at Læreren saaledes skal kunne styre de til hans Omhu betroede Disciple, bør han kunne styre sig selv. For at kunne styre sig selv, bør han fra Gud, den Algode og Almægtige, udlede alle sine Handlings Begyndelse, til Gud hensøre alle sine Foretagenders Ud-

ferens, gravissimum munus suum non humana, sed divina voluntate sibi creditum, ejus administrandi non solis hominibus, sed Deo rationem reddendam esse, semper cogitabit. Hæc agitantem animo ut adversa fortuna non affliget, ita secunda non inflabit; sed æqui semper animi, sui nunquam non potens, ira studioqve vacuus, justi tenax, morositate exuta, erroribus humanis ignoscendo, ab acerbitate convictionum contumeliarumqve irrisu abstinentia, ætatem, injuriæ tantum non maxime obnoxiam, ab injuriis defendere, suum esse putabit. Nec, si quis dignus erit, qvi humanitati debita præstisset dicatur, satis habebit, juventutem sibi traditam non male habere; sed vero ingenuoqve eam amore ita prosequetur, ut, nullam ejus curam, nullam ejus lætitiam a se habens segregatam, vera ejus salute nihil sibi sanctius, incolumitate ejus nihil sibi antiquius esse ostendat: commodisqve adeo scholæ augendis, incommodis, quantum fieri potest, minuendis, unice intentus, institutionem ita moderabitur, ut ad tenellæ ætatis captum viriumqve tenuitatem accurate eam accommodet, in proiectiorum ingenii fringendis atqve excolendis sedulo allaboret, intelligendiqve denique facultatem cuiusqve ætatis indesinenter acuat atqve exerceat. Qvi aliter enim, nisi *vitæ omnia, scholæ soli quam minima discantur*, sperabit fore, ut bonæ fruges ex disciplina sua ad discentes redundant? Qvi aliter, nisi imbecillitati primæ pueritiae sapienter atqve benevole succurratur, cavebit, ne, humeris onus ferre recusantibus, miselli animum despondeant? Qvi aliter, nisi adjuvando, cohortando, recte consulendo effecerit, ut sit *mens sana in corpore sano*, opusqve voluntas promoveat, spes erit, ut et ipsi et discipulis prospere succedant incepta? At non succendent profecto, nisi idem ille, in tractandis discipulis melioris notæ, facilis, lenis atqve placidus, simul constans animo, voce vul-

fald, og stedse betænke det, at hans vigtige Embede er ham betroet ei efter Menneskers, men efter Guds Billie, at det ei er blot Mennesker, men Gud, han skal afslægge Regnskab for dets Bestyrelse. Viende saadan Tanker i Sjelen, skal ligesaaledet Modgang net slaae ham, som Modgang opblæse ham; men stedse roelig i Sindet, altid Herre over sig selv, fri for Vrede og Partiskhed, fastholdende ved hvad der er Ret, løsrivende sig fra Brantenhed, skal han, ved at være over med menneskelige Feil, ved at afholde sig fra bidende Skjelden og drillende Spot, ansee det for sin Pligt at beskytte mod Tornermelste den Alder, som næsten allermeest er utsat for Tornermelste. Thi, dersom Nogen vil fortjene at siges at have opfyldt Menneskeverdighedens Fordringer, da bør han ei ansee det for noø, ei at have ilde behandlet den ham betroede Ungdom, men en sand og ædel Ømhed bør han vise Den paa den Maade, at han ei anseer nogen dens Sorrig, ei nogen dens Glæde for sig ivedkommende, og at han ei lader Noget være sig vigtigere end dens sande Wel, ei Noget mere magtpaalgende end dens Tarv, og derfor, ene tænkende paa at forsøge Skolens Bequemmeligheder, og saavidt muligt at formindse dens Ubequemmeligheder, saaledes styre Undervisningen, at han ganske læmper den efter den unge Alders Begreb og Kræfters Svaghed; flittigen arbeider paa at udvikle og uddanne de Borneres Hoveder, og endeligt nafladeligen skjærper og øver enhver Alders Forstandsevner. Thi, dersom ei Alt Ieres for Livet, for Skolen alene saa Lidet som muligt, hvorledes skal han da ellers haabe, at hans Undervisning skal kunne være god Frugt for Disciplene? Hvorledes skal han ellers, dersom han ei viseligen og velvilligen kommer Barndommens Svaghed til Hjælp, kunne forebygge, at de stakkels Børn ei tabe Modet; naar Skuldrene ei mægte at være Byrden? Hvorledes skal han ellers, dersom han ei ved at hjælpe til med, ved at opmuntre, ved retteligen at være Omsorg for Ungdommen, mager det saa, at der i en fund Sjel kan være et sundt Legeme, og at Lysten kan drive Verket, kunne have det Haab, at hans Gjerning skal lykkes vel baade for ham selv og hans Disciple? Men, i Sandhed! den vil ei lykkes, dersom han ei, ligesom han i at behandle de bedre Disciple er øm og mild og sagtmødig, saaledes tillige er standhaftig af Character, alvorlig af Stemme og

vultuqve gravis, at memor qvoqve, neminem adeo ferum esse, ut non mitescere possit, amice monendo, leniter objurgando, acerbiusve, si opus erit exemplo edito, in non morigeros atqve effrenatos animad-vertendo, eos emendare atqve ad meliores mores revocare sciat, in eo qvoqve sapientes imitatus parentes, qvi, etsi liberos suos in sinu atqve indulgentia sua educari malunt, eosdem tamen non ita amant, ut immo-destiores atqve dicto jam minus audientes coercere, vituperare severius-ve habere non sustineant. Tum demum præceptor, cum lenitatem gra-vitate, gravitatem lenitate ita recte ac sapienter temperare didicerit, omnibus sic humanitati præstitis, qvod summum est, efficiet, ut scho-lam alteram domum paternam, magistrum alterum patrem discipuli ha-beant. O felicem scholæ sortem, cui talibus multis magistris frui con-tigerit! o lætam præceptorum sortem, qvibus ita gravissimo munere fungi deus fortunaverit, ut, qvidqvad ejus sit, humanitatis veriqve cul-tus faciem induat! o terqve qvaterqve beatos discipulos, qvibus sub ta-libus humanitatis auspiciis sine injuria per omnem honestarum artium di-sciplinam licuerit pueritiam adolescentiamqve transigere!

Nos vero, Collegæ illustrissimi, doctissimi, ornatissimi! qvo plures Deo gratias agendi rationes hodie se nobis offerunt, eo magis solemmni hoc die animum nostrum excitari patiamur, ut, qvid ad scholæ salutem conferre possimus, denuo, denuo cogitemus! qvoqve pulchriores, splendidiores, humanioresqve ædes, in qvibus operi qvotidiano vac-turi simus, clementiæ *Regis Augustissimi* humanitatique Collegii regii, rerum scholasticarum moderatoris, acceptas ferimus, eo magis, ædium humanitatem humanorum adæqvantes, imo vincentes, omni mente omnes ad hanc humanitatis laudem concorditer annitamur! Ne obliviscamur egregia humanitatis exempla sic nobis imitanda propo-nere,

Aasyn, men derhos erindrende, at ingen er saa vild, at han jo kan formildes, og dersor ved venlig Paamindelse, ved mild Trettesættelse, eller ved strengere Revselse af de Uhydige og Uregjerlige, om der behøves at statuere Exempel, forstaer at forbedre disse og at bibringe dem en ødlere Tænkemaade, ogsaa deri ester lignende forstandige Forældre, der, om de end helst ønske at opdrage deres Børn i hjerteligste Mildhed og Kjærlighed, dog ei elske dem saaledes, at de ei skulde kunne føre det over deres Hjerte, at tæmme, laste eller endog strengere at ave de Børn, som tilfidesætte Beskedenhed og Lydighed. Da først, naar Læreren saaledes forstaer sindigen og klogeligen at blande Mildhed med Alvor, Alvor med Mildhed, og naar han saaledes har opfylt enhver Menneskeværdighedsførelsens Fordring, da vil han og naae det, som er Hovedsagen, at Disciplene ansee Skolen for deres andet Hjem, Læreren for deres anden Fader. O lykkelig den Skoles Lod, som det forundtes at have mange saaledes tænkende Lærere! O glædelig de Læreres Lod, som Gud gav Lykke til saaledes at rygte deres vigtige Kald, at Alt, hvad dermed staer i Forbindelse, iføres Menneskeværdigheds og den sande Culturs Stikkelse! O tifoldlykkelige de Disciple, som det skænkedes under saadanne Menneskeværdighedsførelsens Auspicier, uden For nærmelse, sysselsatte med alle ødle Videnskabers Studering, at tilbringe deres Barndoms og Ungdoms Dage!

Men, mine velbyrdige, hæilærde og ødle Medlærere! jo flere Aarsager der i Dag frembyde sig for os til at takke Gud, desto mere ville vi paa denne høitidelige Dag lade os tilskynde til paa ny, paa ny at betænke det i vort Sind, hvad vi kunne bidrage til Skolens Gavn; og jo sjønnere, herligere og menneskeværdigere den Bygning er, i hvilken vi skulle forrette vor daglige Gjerning, og som vi have vor allermædigste Konges Mildhed og det Kongelige Skolecollegiums Menneskeværdighedsførelse at takke for, desto mere lader os af al Kraft i Samdrægtighed stræbe til den Menneskeværdighedsførelsens Røes, at Menneskeværdighedsførelsen i vort Sind maa ligne, ja overgaae den Menneskeværdighedsførelse, som uttaler sig af Bygningen! Lader os ikke glemme at fremsætte for os de ypperlige Menneskeværdigheds-

nere, ut ea oculi videant, mentes intueantur, voluntas nunquam non seqvatur!

In iis vero qvis nostrum beatam memoriam Viri unius præstantissimi atqve humanissimi, *Oveni Höegh Guldbergii*, ante octo lustra de rebus etiam scholasticis meritissimi, non summa veneratione suspiciet, qvi, humaniorum litterarum amantissimus, studiorum humanitate nativam ingenii morumqve humanitatem ita aluerat, ut, ipse tantum non ipsa humanitatis effigies, humanitate omnia, qvæ ad ipsum pertinerent, impleret, et, qvod nostra imprimis refert, tantum non primus humanitate legem rei scholasticæ, ipso rogante jussam, imbueret?

Qvis nostrum, auditores honoratissimi! inter egregias egregiij Ducis nostri *Frederici Christiani*, beatissimæ memoriæ, eheu præmatura morte nobis intercepti, virtutes, qvibus ævum nimis, nimis breve, ornavit, non quasi admirabundus eximiam Herois Celsissimi humanitatem intuebitur, qvi, etsi in purpura natus, tamen humanitatem vel in juvenili atqve adeo puerili ætate ita veneratus est, ut ejus utilitatem in publicis consiliis et qvidem coram ipso *Rege Augustissimo* ante omnia sibi curæ cordiqve esse profiteri haud erubesceret; qvid qvod? ut, subsellia scholastica obeundo, horis nostris, docentium profectusve discipulorum explorantium, æstimatör profecto haud poenitendus, in tempore interesset, mensa principali et qvidem regia relicta, palatii splendorem tenebris pulveris scholastici mutare haud dedignaretur? Qvis nostrum inter immortalia ejus beneficia, qvibus res nostra scholastica adhuc fruiuntur, non animo gratissimo numerabit, qvod humanitatem scholasticam quasi absolvisse ita dicendus sit, ut, qvum ejus studio scholis omnibus qvodammodo data sit, in iisqve hospitari jam videatur, discipuli dehinc ubiqve cohortationibus, non ictibus, verbis, non verberibus,

ad

Hedsfølsens Mynstre saaledes at efterligne, at vort Gie stedse seer dem, vor Sjel stedse beskuer dem, vor Billie stedse esterfølger dem!

Men hvo af os skulde ei blandt Disse med største Gibodighed see op til den fortreffelige Menneskevens, den for 8 Femaaar siden ogsaa af vort Skolevæsen saa høit fortjente Mands, Øve Høegh Guldbergs, hellige Minde, som, inderligen elskende de Mennesket forældende Videnslaber, havde ved de Mennesket værdigste Studeringer saaledes næret sin Mands og sin Tænkemaades naturlige Menneskeværdighed, at han, selv, saa at sige, Menneskeværdighedsfølsens sande Ideal, opfyldte Alt, hvad han havde med at gjøre, med denne Menneskeværdighedsfølelse, og, hvad især vedkommer os, var maaske den første, som i den paa hans Fortrag udfærdigede Kongelige Skoleforordning ffjænkede Skolevæsenet en denne Menneskeværdighedsfølelse aandende Lov.

Hvo af os, værdigste Tilhørere! vil ikke iblandt vor heilige, ypperlige, af ved en alt for tidlig Død os berøvede Hertugs, Frederich Christians, ypperlige Dyder, ved hvilke han prydede sin alt for, alt for korte Levetid, ligesom med Beundring beskue den udmaerkede Menneskeværdighedsfølelse hos denne ophoiede Fyrste, som, ffjondt født i Purpursrets Glands, dog allerede i Unglinge - ja endog i Borne-Alderen agtede Menneskets Værdighed saa høit, at han ei skammede sig ved, i Statens Maad, ja i Hans Majestat Kongens egen allerhøieste Nærværelse, at vedkjende sig, at dens Tarr var den Sag, som af Alt laae ham allermeest paa Hjerte; ja, for at han, ved sine Besøg i Skolen, itide kunde være tilstede i vore Timer, naar vi enten underviste eller prøvede Disciplenes Fremgang (en Mand, vi ei kunde være utilfredse med at have til Dommer) forlod det fyrstelige, ja endog Kongelige Bord, og holdt det ei sig uværdigt at ombytte Paladsets Glands med Skolestovets Mørke? Hvo af os vil ikke regne det blandt hans udødelige Belgjerninger, som vort Skolevæsen endnu nyder, at han kan siges saaledes at have ligesom fuldendt den Menneskeværdighedsfølelse, der ffjeldes Skolerne, at, da den ved hans Bestræbelse paa en vis Maade er ffjænket alle Skoler, og nu synes at have Hjemme i dem, Disciplene fra den Tid af kunne synes allevegne ved Opmuntringer, ei ved Slag, ved Ord, ei ved Prygl, at

ad humanitatem duci, non trahi, concitari, non compelli, putandi sint?

Cum vero hoc utrumque humanitatis exemplum sit altius, quam quod conditionis nostrae tenuitas attingat, quid nobis, qui in hoc rau-
nere scholastico versamur, dignius, præclarius atque salubrius ante ocu-
los proponi poterit eo Viro, qui, septuagenarius senex, de tribus
olim Daniæ scholis optime meritus, inter initia nascentis anni hujus,
quidquid mortale habuit, morti concessit? quod nobis insignius erit
humanitatis exemplum eo Viro, qui, quo tempore verberibus fere om-
nes scholæ litteratæ resonabant, raro exemplo, ita potestatis modera-
tione utebatur, ut, quæ supererat oris gratia, placidissimi pectoris in-
dex, eam usque discipulis suis vita moribusque probaret? An vero no-
mine nuncupato opus est? Imo, vel nomine celato, quivis virum in
paucis optimum atque humanissimum agnoscit, *Johannem Henricum*
Tauberum, qui, etsi doctrinæ atque eruditionis laude affluentissimus,
tamen, utrum doctior humaniorne fuerit, incertum erit.

Vos vero valete, sanctissimæ animæ! valete, sitque vestro ci-
neri terra levis! valete, molliterque ossa vestra cubent! Nos vero, ad
contemplationem virtutis vestræ admissi, singularis humanitatis vestræ
memoriam admiratione et æmulandi studio veneremur.

Vobis denique, discipuli cujusque ætatis carissimi! quid hodie di-
cam, nisi et vobis cum seculi humanitatem, in quod pueritia atque
adolescentia vestra incidit, tum pulcherrimas hasce humanissimasque
ædes, et vobis datas, in quibus institutione fruamini, ex animo gratu-
ler, vosque exhorter, ut hoc seculi ædiumque humanitate dignos vos
præstetis? Non ignoratis ne vos quidem, quæ sit vera humanitas schola-
stica, nec sane vos latet, diligentia domi, in schola inter lectiones at-

ledes, ei at slæbes, at tilskyndes, ei at drives til det, som er Mennesket værdigt?

Men, da begge disse Exempler paa Menneskeværdighedsfølelse ere for ophøjede til, at vor ringe Stilling skulde kunne næae op til dem, hvad Værdigere, Fortrinslige og Gavnligere kan da stilles os for Nine, som ere satte i Skoleembeder, end den Mand, der, som halvfjerdstidsstyveaarig Olding, efter at have gjort sig storligen fortjent af trende Skoler i Danmark, i dette Aars første Begyndelse aftrod til Døden, hvad Dødeligt der var ved ham? hvad vil for os kunne være et herligere Mynter paa Menneskeværdighedsfølelse end den Mand, som, paa den Tid, da næsten alle lærde Skoler gjenløde af Slag, visste det sjeldne Exempel saaledes at moderere Magten, at han i sin hele Mandel og Omgang udviste mod sine Disciple den Blidhed, som fremstraaledes af hans Asyn, og som var det ømmeste Hjertes Tolk? Behøver jeg vel at nævne Mandens Navn? Nei, endog Navnet fortjet, erkjender dog Enhver den sjeldne Olding og Menneskeven, Johan Henrik Lauber, om hvem det, i hvor stor end hans Berømmelse var for Lærdom og Kundskaber, dog vil være uafgjort, hvad enten han var først som Lærd eller som Menneskeven.

I hvile nu i Fred, I salige Sjele! Hil Eder! og Jorden ligge let paa Eders Stov! Hil Eder, og godt hvile Eders Been i Graven! Men vi, som stededes til Skuet af Eders Dyder, vi ville ved Beundring og ved Esterligneslyst hædre Mindet af Eders udmærkede Menneskeværdighedsfølelse.

Hvad skal jeg endeligen i Dag sige til Eder, elskede Disciple! ældre saavel som yngre, uden at jeg af Hjertet bør lykønske ogsaa Eder saavel med den Tidsalderens Menneskeværdighedsfølelse, i hvilken Eders Barndom og Ungdom er indtruffen, som med den sjonne, Menneskeværdighedsfølelse aandende, Bygning, der er given ogsaa Eder, til deri at modtage Underviisning, og at jeg bør opmunstre Eder til at vise Eder denne Tidsalderens og Bygningens Menneskeværdighedsfølelse værdige? Heller ikke I ere uvivende om, hvori den sande Skolernes Menneskeværdighedsfølelse bestaaer; I vide det, at, for at I kunne figes retteligen at have føgt at gjøre Eder denne Menneskeværdighedsfølelse egen, skulle I udvise Blid

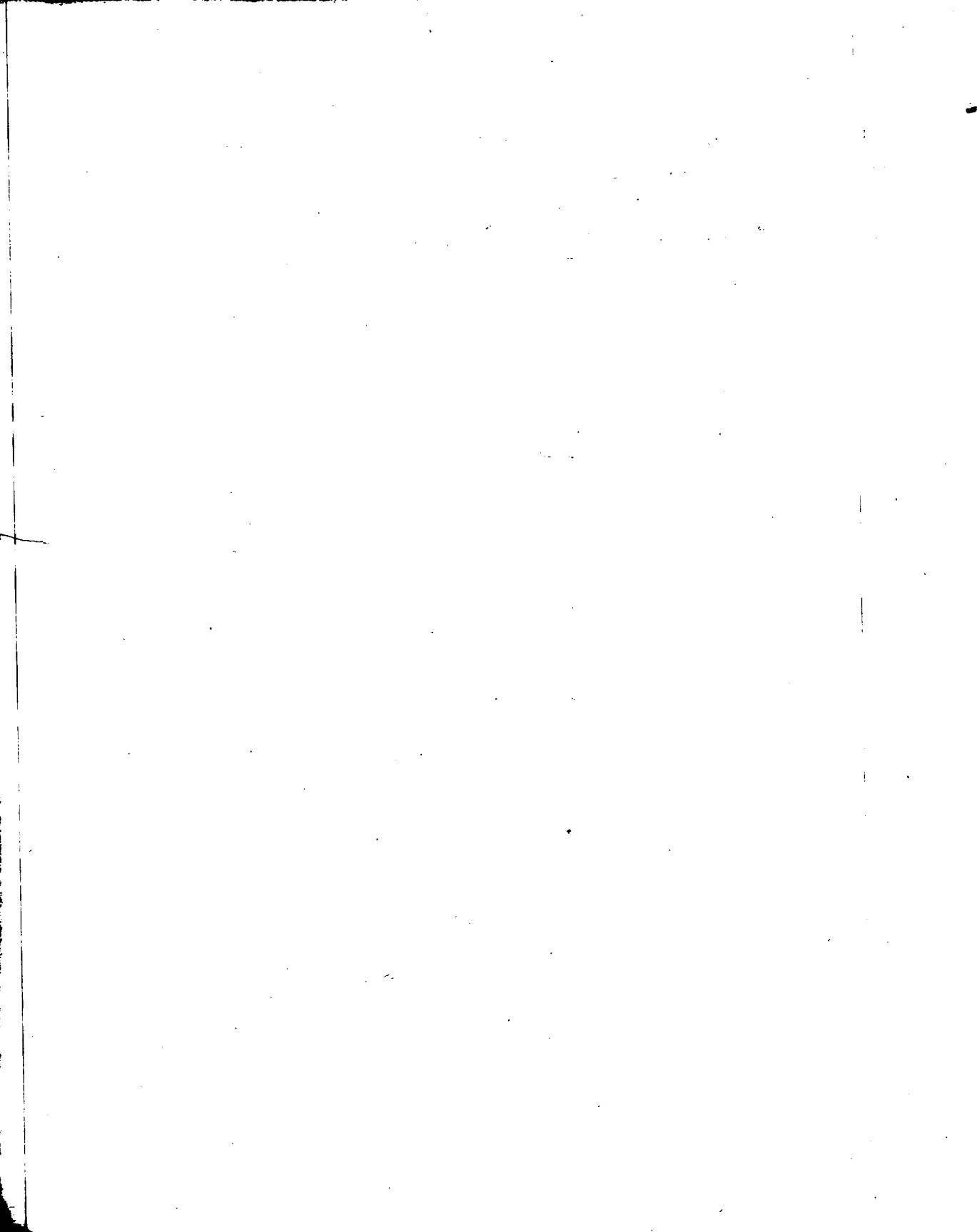
tentione, ordine atqve decore, modestia atqve erga præceptores veneratione opus esse, ut humanitati recte studuisse dicamini, - hisce deniqve virtutibus, tanqvam fundamento, niti omnem scholæ salutem, vestramqve adeo ipsorum felicitatem, qvamdiu schola utimini, illis vi- gentibus augeri atqve contineri, illis decrescentibus labi atqve disflue- re. Eqvidem latus profiteor, voluptate perfundi pectus meum, qv- ties cogito, qvam bonos, probos atqve modestos discipulos mihi Deus O. M. hucusqve benignus fortunaverit, lubensqve coram *Rege Augu- stissimo* atqve in amplissima hac civium gravissimorum corona testor, me tales habere vos discipulos, ut, nisi humanæ naturæ prorsus ru- dis essem, meliores in votis habere non potuissem. Nunqvam itaqve in animis vestris languescat minuaturve tam præclarus! atqve generosus sensus! Pergite, ut fecistis, in studia vestra ita incumbentes, mortui probitatem ita amplectentes, ut et scholæ honori, nobis vero parenti- busqve gaudio, vobismet ipsis patriæqve utilitati aliquando sitis! Sunt utinam, qvi vos in hac schola excipient, tirones vestri semper similes! Tum vero fiet, ut scholæ hujus discipuli omnis humanitatis exemplum perpetuo futuri sint. Qvod ut fiat, Te Deum O. M. demisse atqve hu- militer precamur. Tu omnium, qvi in hac schola versabuntur, præ- ceptorum, omnium, qvi hac schola utentur, discipulorum, omnium, qvi hic et ubiqve scholis nostris operam nomenqve dabunt, horum, inqvam, omnium, animos Tui timore, pietate atqve humanitate im- buas! Tu *da probos mores docili juventæ, da senectuti placide qvietem!* *Daniæ genti dato remqve prolemqve et decus omne!* Tu *Regem nostrum Augustissimum atqve clementissimum propitius prote- gas, consiliaqve ejus omnia, patriæ saluti suscepta, promoteas atqve*

pro-

Hjemme, i Undervisningstimerne i Skolen Øpmærksomhed, Orden, Velanständig-
hed og Beskedenhed, mod Eders Lærere Erbødighed, - at endeligen disse Dyster
ere, saa at sige, den Grundvold, hvorpaa Skolens hele Bel beroer, og at følgeligen
Eders egen Lykke, saalænge I besøge Skolen, vil forsøges og bevares, naar de blomstre,
men, naar de astage, forsvinde og tilintetgjøres. Med inderlig Glæde siger jeg det, at
mit Hjerte gjennemstrømmes af frydefulde Fornemmelser, saa ofte jeg tænker paa, hvor
gode, fromme og veltænkende Disciple den algode Gud og Fader hidtil af sin Maade
har forundt mig; og det er mig en sand Fornøielse, at jeg her i Hans Majestæt
Kongens allerhøieste Nær værelse, og i denne hederlige Forsamling af de anseeligste
Mænd, kan give Eder det Bidnesbyrd, at jeg i Eder har saadanne Disciple, at jeg
maatte være aldeles ubekjendt med den menneskelige Natur, om jeg kunde ønske mig dem
bedre. Aldrig lunknes da i Eders Barm eller svækkes saa herlig, saa ædel en Følelse!
Bliver ved, som hidtil, saaledes at lægge Bind paa Eders Studeringer, saaledes at
beslutte Eder paa Uskyldighed og Dyd, at I kunne være til Hæder for Skolen, til
Glæde for os og Eders Forældre, og engang til Gavn for Eder selv og Eders Fædre-
neland! Gid at de Ynglinger, som efter Eder skulle tage Plads i denne Skole, altid
maatte ligne Eder; da skal det skee, at denne Skoles Disciple stedse skulle vorde et
Mynster paa enhver menneskeværdig Dyd. Og at dette maa skee, derom bønfalde
vi Dig, o Gud! du Algode, du Almægtige! i dybeste Ydmighed. Du opfylde alle
Lærere, som skulle undervise i denne Skole, alle Lærslinger, som skulle undervises
i denne Skole, alle dem, som her og overalt skulle bemytte vores Skoler til deres
Dannelse, - Alle deres Hjerter opfylde Du med din Frygt, med Fromhed og Men-
neskeværdighedsfølelse! Du give lærlig Ungdom rene Sæder, du give
venlig Alderdom Roe, du give Dannerfolket Kraft og Manddom og
alslags Hæder! Du holde i Maade din Haand over vor ædle og gode
Konge, og give alle hans Beslutninger, tagne til Fædrenelandets Bel, Lykke
og Fremgang! Du bevare vor milde og fromme Dronning, og beskytte hele
det

prosperes! Tu *Reginam* nostram dulcissimam atque pientissimam servas,
totamque domum regiam ab omni infortunio salvam praestes! Tu des, ut
laetius laetiusque indies litteræ artesque vigeant atque efflorescant! Quæ
nostra vota Tu, sapientissime, optime rerum humanarum moderator,
clementer exaudias, Te implorando rogamus. Dixi!

det Kongelige Huus fra alt Vanheld! Du give, at Konster og Bidenskaber
Dag for Dag maae trives og blomstre med altid større Held! Vi bede Dig,
du vise, du algode Styrer af de menneskelige Unliggender! vi anraabe Dig,
at Du i Maade vil høre vore Bønner. Det stee!



III.

Cantate
ved Høitideligheden
i Anledning af
Kjøbenhavn's
Cathedralskoles nye Skolebygnings Indvielse
den 23^{de} April 1816.

Sexten
af
Professor F. Høegh-Guldberg,
Ridder af Dannebrogens;
Musiken
af
Nudolph Bay,
Volonteur i det ubenlandske Departement.

Begyndelsesang.

Almægtige, men milde Fader,
 Der alt saa tidt har Jorden frelst!
 end Du med Huld Din Haand oplader,
 forglemmer Skyld og signer helst.
 Til Dig thy Støv og Engel hen;
 og Hvo Dig finder fandt en Ven.

Ta havde Herren ikke med os været
 da Hjender æffede vort Blod,
 som af en Tid vort Land var nu fortærret,
 bortskyllet var vor Et som af en Flod.
 Og i en Afgrund, dybere end Havet,
 var Frihed sørket, laa vort Navn begravet.
 Ha! være helligt da det Sagn, der spaaer:
 at nærmest er os Gud i Farer!

Vil han, det nære Lyn ei slaaer;
 vil han, de briske flux, de nære Snarer.
 Den frie Fugl med Sang i Skyen gaaer;
 det frelseste Folk med Jubel den besvarer.

Du gav os, Gud! de mørke Dage!
 Du har igjen udslettet dem.
 Lad os med Biisdom see tilbage,
 at og med Tillid vi see frem!
 Almægtigt er, som mildt, Dit Bud;
 vi troe, vi Alle troe paa Gud!

M e l l e m s a n g.

O Tag, som, reist i Herrens Navn,
nu Herren og indviet være!

Du helliges til stillen Gavn,
til Sægters Tårn og Fædrelandets Ere!

End seent, som i Din Dagnings Gry,
vær Egen! rodfast! rig paa Blade!

De Blomster, Du betrygger Ly,
som Ufhylds Liljer hvide Dig forlade!

Et herligt Sagn der hid fra Oldtid lød! —

Jehovah gik forbi. Foran ham brød
en Storm, en vældig Storm sig Wei.

Selv Bjerge Klovedes til dybt i Skjed!
og dog Jehovah var i Stormen ei! —

Orcanen taug. Et Jordskjælv Gang
langs Sletterne og gjennem Bolgen klang;
men ikke var Jehovah heller her! —

Som og det Jordskjælv hule Drønslag veg,
den røde Lue vild af Jorden steg;
dog var endnu Jehovah ikke der! —

Da hørtes Susen over Lusten svæve
i Lyd, saa sagte, som naar Bække risle,
i sagte Lyd, som naar de kjælne Binde
den lune Sommernat til Dands sig hæve,
og Havets Vover blidt langs Bredden hvæle.
Jehovah i den sagte Lyd var inde!

Eksonne Sagn! Du kom fra Gud!
Tal til Alles Hjerter, Stemme!

Lad os ane dybt Dit Bud!
lad os aldrig Dig forglemme!

O, naar Dødens Stund er nær,
som idag os elsket vær!

Hvis Du til Sandheds klare Veld
vil Brodre som en Broder lede,
da fjerner Du Din Daad fra Held,
naar buldrende Du farer frem i Vrede.

Sagtmodig var det Jesus kom;
og ene ham det bør Dig ligne!
Storm, Ild og Jordskælv styrte om;
de blide Vinde er det kun, der signe!

Slutnings sang.

Det Svøb, hvor Guldet laa, blev fundet,
og Fernet søgt i Volers Skjod.
Selv Lynet er til Vænker bundet,
og Fjeld har lært at bære Brod.
Paa Vølge tryg sig Manden glæder
ogaabner gjennem Sky sig Fart.
Med Urter han det Bjerg beklæder,
som stod fra Verdens Dagning bart.
Hvo vil til Blisdom ham ledsage?
Hvo baner til Forstand ham Vej?
Did ene veed han ei at drage;
blandt Levende de huses ei.
Imellem ingen Vølger rinde,
i ingen Afgrund har de Hjem.
De staae for Guld ei til at vinde,
og ingen Skat betaler dem.
Saa grandt Gud kjender begges Leie,
som grandt han skuer Jord og Hav.
Dengang han maalte Stjerners Veie,
han begge Løb og Love gav.
Fra ham gik ud en gylden Lære;
hyld den som Barn! Held Dig som Mand!
"Kun Herrens Frygt Dig Blisdom være!
og Afsky for alt Ondt Forstand!"

S C H E M A

over Exam'nationens Gang ved den offentlige Examen i Septbr. 1816
i Kjöbenhavns Cathedralskole.

Mandag d. 16 Sept.		
Formiddag.		
9-12 Latin	4 Clasfe.	
12-2 Dansk	4 Cl.	
— Fransk	3 Cl B.	
		Eftermiddag.
4-6 Religion	3 Cl. A.	
— Tydsk	2 Cl. A.	
Tirsdag d. 17 Sept.		
Formiddag.		
9-12 Græsk	4 Cl.	
12-2 Hebraisk	4 Cl. B.	
— Engelsk	4 Cl. C.	
		Eftermiddag.
4-6 Dansk	2 Cl. B.	
— Fransk	2 Cl. A.	
Onsdag d. 18 Sept.		
Formiddag.		
9-11½ Latin	3 Cl. A.	
11½-2 Dansk	3 Cl. A.	
9-12 Matematik	3 Cl. B.	
		Eftermiddag.
4-6 Historie og Geogra-		
phie	3 Cl. B.	
— Fransk	2 Cl. B.	
Torsdag d. 19 Sept.		
Formiddag.		
9-12 Latin	2 Cl. A.	
12-2 Græsk	2 Cl. A.	
— Tydsk	3 Cl. B.	
		Eftermiddag.
4-6 Religion	3 Cl. B.	
— Matematik	4 Cl.	
Løverdag d. 21 Sept.		
Formiddag.		
9-11½ Latin	3 Cl. B.	
11½-2 Dansk	3 Cl. B.	
9-12 Matematik	2 Cl. B.	
		Eftermiddag.
4-6 Religion	4 Cl.	
— Matematik	1 Cl. A.	
Mandag d. 23 Sept.		
Formiddag.		
9-12 Historie og Geogra-		
phie	4 Cl.	
12-2 Dansk	2 Cl. A.	
9-12 Tydsk	2 Cl. B.	
		Eftermiddag.
4-6 Latin	1 Cl. A.	
— Fransk	Cl , A.	

Tirsdag d. 24 Sept.		
Formiddag.		
9-11½ Græsk	3 Cl. A.	
11½-2 Religion	1 Cl. A.	
9-11 Fransk	1 Cl. A.	
		Eftermiddag.
4-6 Historie og Geogra-		
phie	2 Cl. B.	
— Fransk	4 Cl.	
Onsdag d. 25 Sept.		
Formiddag.		
9-11½ Græsk	3 Cl. B.	
11½-2 Religion	2 Cl. B.	
11-1 Tydsk	3 Cl. A.	
		Eftermiddag.
4-6 Historie og Geogra-		
phie	2 Cl. A.	
— Naturhistorie	1 Cl. A.	
Fredag d. 27 Sept.		
Formiddag.		
9-11½ Historie og Geo-		
graphie	3 Cl. A.	
11½-2 Græsk	2 Cl. B.	
9-11 Matematik	2 Cl. A.	
		Eftermiddag.
4-6 Historie og Geogra-		
phie	1 Cl. A.	
Løverdag d. 28 Sept.		
Formiddag.		
9-12 Latin	2 Cl. B.	
12-2 Religion	2 Cl. A.	
11-1 Tydsk	4 Cl.	
		Eftermiddag.
4-6 Dansk	1 Cl. A.	
— Matematik	3 Cl. A.	

Stilene udarbeides
saaledes:

Fredag d. 20 Sept.

Formiddag.		
9-12 Latinsk Stiil	4 Clasfe.	
— — —	3 Cl. A.	
— — —	3 Cl. B.	
— — —	2 Cl. A.	
— — —	2 Cl. B.	
12-2 Fransk Stiil	4 Clasfe.	
— Tydsk —	3 Cl. A.	

Torsdag d. 26 Sept.

Formiddag.		
9-12 Dansk Stiil	4 Cl. B.	
— — —	5 Cl. A.	
— — —	3 Cl. B.	
— — —	2 Cl. A.	
— — —	2 Cl. B.	
— — —	1 Cl. A.	
12-2 Fransk Stiil	3 Cl. A.	
— Tydsk Stiil	4 Cl.	

Eftermiddag.

4-6 Engelsk Stiil 4 Cl. C.

Mandag d. 30 Sept.

Formiddag.		
12-2 Udarbeidelse over		
Oldsager	4 Clasfe.	
— — —	3 Cl. A.	

De Candidater, som i Aar dimitteres til Academiet, ere:

1. *Ove Emmerik de Höegh Guldberg*, en Søn af Hr. Profesor Frederik dē Höegh Guldberg, Ridder af Dannebrog;
2. *Wilhelm Bartholomæus Bentzien*, en Søn af Hr. Bagermester Johan Christian Bentzien;
3. *Herman Frederik Petersen*, en Søn af Hr. Carsten Petersen, Lærer ved Holmens Underofficerskole og Dannebrogsmænd;
4. *Charles August de Coninck*, en Søn af afdøde Agent Jean de Coninck, Keiserlig Russisk Consul;
5. *Nicolai Christian Möhl*, en Søn af Hr. Kammeraad Hans Christian Möhl, Havnecontrôleur.

Qvam vere dictum sit
a prisco illo vate,
mortalia facta esse peritura,
monens loquitur qvotidiana experientia,
clamat instabilis rerum vicissitudo,
nos, eheu! docuit anni fatalis,
qvem meminisse adhuc horret animus,
tristissimum exemplum,
qvum,
qvæ ædificia, tot tantaqve,
in seculorum perpetuitatem exstructa,
nec imber edax, nec impotens aqvilo,
nec annorum longa series
dirutura videretur,
ea crudeles sceleratiqve trium dierum ignes
haurirent,
in iisqve

at nos eosdem,
licet infractos animo,
haud tamen immemores,
qvod idem cecinit vates,
non, si male nunc, et olim sic fore,
divinoqve numini confidentes,
non diu REGIS AUGUSTISSIMI vere paternus
in litteras artesqve adjuvandas animus,
non diu provida Collegii Regii,
res scholasticas moderantis, cura
spe destitutos esse sivit.

Nec spes fefellit,
statim restitutum iri hanc Musarum sedem,
prospectantes.

Domus scholæ nostræ,
flammis hostilibus absumta,
ex cinere suo resurrexit,
annuente REGE AUGUSTISSIMO,
rem describente Collegio scholastico,
perficiente peritissimo Architecto,
amplior, venustior, splendidior
votis nostris reddita.

vigeatque in æternum honos !

Qvod bene vertat !

Aperienda vero est
solemniqve consecranda religione
nova Scholæ Cathedralis Hauniensis domus,
ad qvam rite auspicatoqve dedicandam,
inter modulatos tibiarum sonos
cantantiumqve voces,
autore COLLEGIO REGIO,
rei academicæ et scholasticæ moderatore,
scholæ rebus faustissima qvæqve precaturus,
ego

NICOLAUS LANG NISSEN,

Doctor Philosophiæ et Magister Artium,
Rector scholæ metropolitanæ atqve Professor,
oratione inaugurali
humanitatem in scholis non desiderandam esse,
paucis ostendere conabor.

solemnia,
die XXIII Aprilis, hora XI ante meridiem,
adveniente REGE AUGUSTISSIMO,
in ipsis ædibus habenda,
hisce litteris indicentes,
ut ea omnes,
qvi rebus nostris studeant,
humaniorum artium fautores atqve amatores,
benevolas verba facturo aures præbendo,
inqve precum partem
pro salute atqve prosperitate scholæ
veniendo,
freqventes celebrare velint,
ea, qva par est, observantia
rogamus atqve invitamus.

Scribebam
Havniæ XVI Calendarum Maji,
Anni MDCCCXVI.
NICOLAUS LANG NISSEN.
